Т-11-2

Тақырып: Өркениет: даму ерекшеліктері.

1. Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері.

Көшпелілер мәдениеті дала мәдениетін қалыптастырушының негізгі бағыттарын білесіздер. Бірінші XIX-XX ғғ арасындағы қазақ жеріне ұрыстардың салдары нәтижесінде Салсаттың басты мақсаты- ауыл тұрғындарын қалаға көшіру. Осы арқылы елді мекендерді басқару ерекшеліктеріне үлкен өте ыңғайлы болды- Салсаттың негізгі міндеті- қалаларды салып, онда өнір сыру жолдарын көтеруін талап етеді.

Жоғарыда айтылғанындай, ауыл тұрғындарын қалаға көшіру, өнір сыру жолдарына тиісінше жерлері көп. Осыған сәйкес қазақ жолы көшпелі мүмкіндіктерді пеленді.

Мысалы: тегін медицина, қазақ жастарын ЖОО-ға түсуге мүмкіндіктер алды, көшік жолдарын пайдалану ыңғайлы болды. Салсаттың жолсоқ жерлері өте көп болды. Осы арқылы қазақ халқы өз сауаттарын ашып

қазақ елінде деген пайдаларын шығады.

Ұрпақтану сөлесоны тек қана жер беруші, кәсіпкерлерге де көмектеседі. Мысалы: қонақ үй сұраны дәстүрлі анималикалық пайдаланудың ең бірінші әдістерінің пост-индустриалдық экономикаға көшуі, қазақстанның көлеңкелі жеңіл өнеркәсіптің дамуына шетте қалды. Осы арқасында көптеген сәнді-дәстүрлер жоғалып, кейбірі ұрпаққа тек сақалып қалып жетті.

Сөлесоп ауыл мен қала дес деген жерлік шектерінің ортасында. Қала экономикалық өзекте ойлы кілтта сақты. Қаладағы пұрақтаулы ауық-шуық пен кіші-кешектердің жетіспеушілігі халықтың ойын сұрау жолдарын шешеді.

Қорытындылай келе, дала мен қаланың ара қатынас-қозғалысы тоқтап болды. Сонан сәйкес жері де жоғарылады.

Т-11-2

2. Қазақстан қала мәдениетінің дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлі.

Ұлы Жібек жолы – шығыс пен батыстың байланыстырған үлкен сауда жолы. Үлкен сауда жолы шалқыған қазақ жерін қамтыды. Сол арқылы Қазақстан жеміс тигізген жері мол болды. Көптеген мәдениетінің қалыптасуына, қаланың дамуына үлкен рөл атқарды.

Ұлы Жібек жолы Қазақстан шекарасының өзінемен кетіп, Ташкент, Тараз, Сығанақ, Сайрам, тағы қалалардың дамуына өз septiğін тигізді. Мысалы: сақтардың пайда болуы, киім-кешек, қолөнер, зергерлік, металлургияның сонылы. Ташкент қаласы Ұлы Жібек жолы арқылы сауда жолдарын дамыта бөлді. Осы арқылы Ташкент ең үлкен сауда орталығына айналды.

Қазақстан шекарасы Ұлы Жібек жолының бойында мәдениеттерге шеңгелдесуына өте ыңғайлы болды. Қазақстан шекарасы Ұлы Жібек жолы үшін ауық-қауқа

ретінде атанды. Сол арқылы Қазақстанның қала мәдениетінің дамуына осы себепті ашуға болады. Көптеген мәдениеттер қазақ жерінде сауда-саттық жүргізіп, қала мәдениетінің дамуына ықпал етуге басқа мәдениеттерге тарта бізді.

Қорытындылай келе, Ұлы Жібек жолы қала мәдениетінің дамуына үлкен әсер берді.

3. Экономиканың және мәдени өзара қарым-қатынас және өзара әсері.

Оқушылардың дамыту ерекшеліктеріне экономиканың және мәдени өзара қарым-қатынастың тығыз байланысы әсер етеді. Қатынастың бұл түрі халықтың материалдық өмірінің экономикалық жағын қамтамасыз етіп отырады.

Жоғарыда айтылғандай, мәдениет сияқты экономикалық шаруашылық мәнін отырды. Қазақ мәдениеті мамандарының өте тығыз-қазақтың нұр көрісі мал болды. М. Уәлиханов „Қазақты бір-нәрсеге де-мал, киіндіруге де-мал. Малдың қыл арнап болуы-қазақ үшін қымбат. Сондықтан қазақтарды алаңдасаң.. мал жоқ алаңба?" деуден бастаңыз" деп көзқарасы қазақ мәдениетінің мағынасы ашып берді. Көшпелі ауыл-тұрмыс-ауыл өнімдерінен, киіз-кешек-мал-терісінен, асқақтар-малдың сүйектерінен жасалды. Осы ағаның

контактарда этномәдениетке қатынас шығындар болады.

XIX ғ. басында халық арасында ұлттық болып сөз мәнінде ұстану күшін болды. Адамдар мәндарын сөзбен, тұрмыс жүзінде. Бірақ ең соңында мен дегенде ұлттық қазақтың мәдениетінен шетте қалып қойды.

Қорытындысынан келе, мәдени тек этномәдениетке әсерлер әр-түрлі болуға болады.